

ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ Α'

A1. Να δοθούν οι ορισμοί των παρακάτω εννοιών:

- α) Υπουργείο Περιθάλψεως
- β) Ηνωμένη Αντιπολίτευσις
- γ) Εθνικά κτήματα

Μονάδες 15

A2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α) Το Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας συντάχθηκε στη Ρώμη, κατά το πρότυπο του τότε ισχύοντος ιταλικού συντάγματος.
- β) Το Νοέμβριο του 1910 διενεργούνται εκλογές για την ανάδειξη αναθεωρητικής βουλής τις οποίες κερδίζει το κόμμα των Φιλελευθέρων.
- γ) Η Μεγάλη Ιδέα ήταν μία εθνική ιδεολογία που υπονόμεισε κατά το 19ο αιώνα τις προσπάθειες για οικονομική ανάπτυξη.
- δ) Εάν οι αιτήσεις των προσφύγων για την οριστική εκτίμηση των περιουσιών τους θεωρούνταν ανακριβείς, προβλεπόταν αναθεώρησή τους από ένα Ανώτατο Συμβούλιο.
- ε) Ο εξωτερικός δανεισμός της Ελλάδας διογκώθηκε κατά τη δεκαετία του 1860.

Μονάδες 10

B1. Να αναφερθείτε στη χρηματοδότηση του σιδηροδρομικού δικτύου της Ελλάδας κατά το 19ο αιώνα και στα αποτελέσματα από τη λειτουργία του.

Μονάδες 13

B2. Να αναφερθείτε στην αντίδραση του πρίγκηπα Γεωργίου μετά την έκρηξη και την επικράτηση της επανάστασης του Θερίσου.

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ Β'

Γ1. Βάσει των ιστορικών παραθεμάτων και των γνώσεών σας, να απαντήσετε στα εξής: α) Ποιοι λόγοι οδήγησαν σε καθυστέρηση την εμφάνιση και ανάπτυξη του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα; (μονάδες 10) β) Πώς συνέβαλε η άφιξη των προσφύγων του '22 στην αναζωογόνηση της ελληνικής βιομηχανίας; (μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Η περιορισμένη προσφορά εργατικής δύναμης στην Ελλάδα αύξησε ήδη από το 19ο αιώνα τα ημερομίσθια, τόσο στην ύπαιθρο όσο και στις πόλεις. [...] Ως φαίνεται, όμως, ούτε τα σχετικά υψηλά ημερομίσθια της βιομηχανίας έπειθαν τον μικροϊδιοκτήτη αγρότη, έστω και φτωχό, να εγκαταλείψει τη βεβαιότητα της αγροτικής αυτάρκειας, όσο μίζερη και αν ήταν, και να διακινδυνεύσει μια ζωή αβεβαιότητας για το μεροκάματο του μετανάστη, στο Λαύριο ή τον Πειραιά. Η καλύτερη απόδειξη είναι η αθρόα «εισαγωγή» ξένων εργατών ήδη από τη δεκαετία του 1860. Πολλοί από αυτούς κάλυπταν τις ανάγκες της αγροτικής οικονομίας για εποχικούς ή μόνιμους εργάτες. Άλλοι απαντούσαν στη ζήτηση ειδικευμένων εργατών για τη βιομηχανία και ανειδίκευτων εργατών για τα δημόσια έργα.

Γιώργος Β. Δερτιλής, *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους (1830-1920)*, τ. Β', Εστία, 2005, σ. 609.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Για την ελληνική βιομηχανία αστοί και αγρότες πρόσφυγες αποτέλεσαν πολύτιμη κινητήρια δύναμη, καθώς συνέβαλαν πολλαπλά στην ανάπτυξή της. [...] Ωστόσο, ο πλέον σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης υπήρξε η «αδήριτος ανάγκη του επιουσίου», ανάγκη που επέτρεψε τη χρησιμοποίηση των προσφύγων ως φθηνό και πολλές φορές ειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Μόλις τρία χρόνια μετά την έλευση των προσφύγων, το 1926, στις προσφυγικές συνοικίες της Αθήνας λειτουργούσαν 36 εργοστάσια, που απασχολούσαν περίπου 5.000 πρόσφυγες, κυρίως γυναίκες. Μεγάλη ανάπτυξη παρατηρήθηκε στην παραγωγή οικοδομικών υλικών, γεγονός που οφείλεται στις ανάγκες που δημιουργήθηκαν ιδίως τα πρώτα χρόνια, όταν και χτίστηκαν περίπου 28.000 οικίες από την ΕΑΠ για να στεγαστεί ένα μέρος των προσφύγων. [...]

Κώστας Κατσάπης, «Η αποκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου: το γενικό περίγραμμα» στο *Πέρα από την καταστροφή. Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου*, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, 2003, σσ. 38-39.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Ο κλάδος που απεικονίζει καλύτερα την επίδραση των προσφύγων στη μεταποίηση [...] είναι η ταπητουργία. Σχεδόν αμέσως μετά τον τραγικό Αύγουστο του 1922 εμφανίστηκαν στον Τύπο οι πρώτες διαφημιστικές καταχωρήσεις που αφορούσαν ταπητουργικές εταιρείες. [...] Έμποροι, όπως ο Κωνσταντίνος

Σπάρταλης, ταπητοβιομήχανος Σμύρνης, που διέσωσαν αν όχι χρηματικά κεφάλαια πάντως τις διασυνδέσεις τους με τις αγορές του εξωτερικού, αντλούσαν από την περισσή γυναικεία εργατική δύναμη των προσφύγων, για να επανακάμψουν, από την Ελλάδα πλέον, στις αγορές της Ευρώπης και της Αμερικής, που τροφοδοτούσαν άλλοτε από τη Μικρά Ασία. Ο συνεταιρισμός του Σπάρταλη με τον «εργοστασιάρχη ταπητουργό Μικράς Ασίας» Φίλιππο Καχραμάνο, με τον οποίο ίδρυσαν τον Οκτώβριο του 1922 την ετερρόρυθμη εταιρεία Σπάρταλης & Σία με αντικείμενο την κατασκευή και την εξαγωγή «τουρκοικών ταπήτων», δείχνει ότι πέρα από την εργατική δύναμη, υπήρχε και η τεχνογνωσία. [...] Η ταπητουργία δεν θα γνώριζε, όμως, την ανάπτυξη που είχε τη δεκαετία του 1920 αν δεν υπήρχαν οι γυναίκες πρόσφυγες, αναγκασμένες να εργασθούν για μεροκάματα κάτω από το όριο της επιβίωσης. [...]

Χρήστος Χατζηιωσήφ, «Το προσφυγικό σοκ, οι σταθερές και οι μεταβολές της ελληνικής οικονομίας», στο Χρ. Χατζηιωσήφ [επιμ.] *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα 1922-1940*, Βιβλιόραμα, 2002 τ. Β1, σσ. 26-27.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Οργανωμένα εργαστήρια ταπητουργίας στη δεκαετία του 1920

Έτος	Εργαστήρια	Αργαλειοί	Εργάτριες
1922	7	150	400
1923	22	600	2135
1925	41	1914	5255
1928	63	4300	12500

Στο ίδιο

Δ1. Βάσει των ιστορικών γνώσεων που διαθέτετε, αλλά και των ιστορικών πηγών που ακολουθούν, να αναφερθείτε (α) στις βασικές αρχές που διείπαν την ιδεολογία των Αντιβενιζελικών κομμάτων και (β)ι αναλυτικότερα στις πολιτικές θέσεις των τριών σημαντικότερων απ' αυτά.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Χωρίς αληθινό πρόγραμμα ή όραμα για το μέλλον, ο Αντιβενιζελισμός συγκροτήθηκε ως βαθύτατα οπισθοδρομική και ρομαντική αντίδραση των συντηρητικών αστικών, μικροαστικών, εργατικών και αγροτικών στρωμάτων που απειλούσε άμεσα ο οικονομικός, κοινωνικός και πολιτικός εκσυγχρονισμός και για τα οποία ο 19ος αιώνας αντιπροσώπευε, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μια

ειδυλλιακή και χαμένη χρυσή εποχή. Η καθαρά πελατειακή του δομή και στρατηγική [...] ήσαν στοιχεία όχι μόνο παραδοσιακά, αλλά και τελείως προσαρμοσμένα στο ρόλο του Αντιβενιζελισμού ως φορέα για την έκφραση γενικά της λαϊκής δυσaréσκειας και για την προάσπιση κάθε λογής κεκτημένων δικαιωμάτων.

Γιώργος Μαυρογορδάτος, *1915. Ο Εθνικός Διχασμός*, Πατάκης, β' έκδοση, 2015, σ. 266

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Οι Ραλλικοί θεωρούσαν τα συνδικάτα και τους εργατικούς αγώνες δυσάρεστους νεοτερισμούς, σε σημείο που πρότειναν να κατοχυρωθεί συνταγματικά ότι τουλάχιστον οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν μπορούσαν να συνδικαλιστούν παρά μόνον με την (ανακλητή) άδεια της εκτελεστικής εξουσίας. Όταν το 1914 η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων απάντησε σε απεργία των σιδηροδρομικών με νόμο που επέτρεπε την επιστράτευσή τους, η κοινοβουλευτική ομάδα των Ραλλικών υποστήριξε το νομοσχέδιο, επισημαίνοντας ότι κατατέθηκε με καθυστέρηση.

Gunnar Heiring, *Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936*, Μ.Ι.Ε.Τ., 2006, τ. Β', σ. 822.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Θα ήταν άδικο να γίνει λόγος μόνο στην αγορά των 100.000 όπλων Mannlicher, των 36.000.000 φυσιγγίων τους, των ορεινών πυροβόλων και των αντιτορπιλικών τύπου «Θυέλλης». Η αποτίμηση των πεπραγμένων του Θεοτόκη στο στρατιωτικό τομέα καταδεικνύει την επίπονη, συνεχή και αδιάπτωτη προσπάθεια του πολιτικού από την υπεύθυνη θέση του πρωθυπουργού, υπουργού Στρατιωτικών και του προέδρου του Ταμείου Εθνικής Αμύνης για την ανασύνταξη των στρατιωτικών δυνάμεων της χώρας.

Στέλιος Περικλής Καράβης, *Η Δημοσιονομική Πολιτική της κυβέρνησης Γ. Θεοτόκη και η πολεμική προπαρασκευή της Ελλάδας (1905-1909)*, μεταπτυχιακή εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Σχολή, τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Θεσσαλονίκη, 2007, σ. 30

Οι διδάσκοντες